Maa- ja metsätalousvaliokunta 3.4.2018

Suomen Tieyhdistys
Jaakko Rahja, jaakko.rahja@tieyhdistys.fi, 0400-423 871

Tieyhdistyksen mielestä lakiesitys on pääperiaatteiltaan ja rakenteeltaan hyvä. Sitä tulee kuitenkin ns. kansalaislakina osata myös maallikoiden käyttää. Lakiesitys sisältää myös eräitä osakkaiden ja ulkopuolisten yhdenvertaisuuteen ja oikeuksiin liittyviä ongelmia, vaikka lain perustelujen mukaan pyrkimys on ollut parantaa oikeudenmukaisuutta. Em. syistä lakiin esitetään ao. korjauksia.

Ulkopuolisen oikeus käyttää tietä, 28 §

Kyse on periaatteesta, millä ulkopuolinen voi ja saa käyttää tieosakkaiden ylläpitämää yksityistietä. Kohta ei ole oikeudenmukainen sekä yhdenvertainen osakkaan ja ulkopuolisen oikeuksissa ja velvollisuuksissa osallistua tien ylläpidon kustannuksiin.

Tiestä aiheutuu osakkaille kustannuksia (investointi, ylläpito), vaikka sitä ei käytettäsikään. Tieosakkaat jakavat nämä kustannukset keskenään *tiestä saatavan hyödyn mukaan*. Lain tulisi tarkastella myös ulkopuolisia tien käyttäjiä samalla periaatteella, eli tiestä saatavan hyödyn mukaan. Lakisesityksen 28 § 1 mom mukaan ulkopuolinen voisi käyttää yksityistietä vapaasti ja saada siitä hyötyä edellyttäen vain, ettei aiheuta *kunnossapidon kustannuksiin* ***selvää lisäystä***. Ulkopuolinen saisi siis hyötyä tiestä ilman tienkäyttölupaa ja käytännössä myös aiheuttaa osakkaille kustannuksia tarvitsematta itse osallistua niihin.

Tieyhdistyksen muutosesitys ao. pykälään ja perustelutekstiin **(ks. liite)** korjaisi asian.

Muutosesitys 28 § 1 mom: *Muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuva yksityistien käyttäminen säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen sekä vähäistä merkittävämpään muuhun toimintaan on luvanvaraista. Lupaa tien käyttämiseen ei kuitenkaan tarvita jokamiehenoikeuden nojalla tapahtuvaan kulkemiseen tai välttämättömien viranomaistehtävien edellyttämään tienkäyttöön.*

Ulkopuolisen tienkäytön käyttömaksu, 41 §

Nykyisestä laista poiketen esityksessä ei ole ulkopuolisen velvollisuutta antaa selvitystä, kuinka hän on yksityistietä käyttänyt. Osakkaalla tämä velvollisuus on (35 §). Tätä maksuhaluttomat tulevat käyttämään hyväkseen, kun jo nykyisin tiekunnat joutuvat tekemään kohtuutonta salapoliisityötä selvittääkseen, kuka on kuljettanut, mitä ja kuinka paljon.

Lisätään nykylain mukaisesti 41 §; *'Milloin joku on velvollinen suorittamaan käyttömaksua, hänen on viivytyksettä tien käytön päätyttyä annettava toimitsijamiehelle tai hoitokunnalle taikka sille, joka on antanut luvan tien käyttöön, selvitys kuljetetun tavaran määrästä sekä kuljetustavasta ja –ajasta taikka tien muusta käytöstä uhalla, että maksun suuruusmuutoin voidaan vahvistaa arvion perusteella.'*

Lisäksi muutosesitys viimeiseen virkkeeseen s.e. ulkopuolisen käyttömaksun määräämisaika on yhdenmukaisuuden ja hallinnon helppouden takia sama 3 vuotta kuin tieosakkaalla (ks. 39 §);

”*Käyttömaksu voidaan määrätä takautuvasti enintään kolmen vuoden ajalta määräämisajankohdasta lukien’*

Tienpitäjän oikeudet kasvillisuuden poistamiseen, 5 §

Kyse on periaatteesta, millä ja kenen oikeudella voidaan poistaa kasvillisuutta tiealueelta ja sen ulkopuolelta suoja- ja näkemäalueelta.

5 § 3 mom antaa tienpitäjälle oikeuden poistaa kasvillisuutta tiealueelta vain, jos kasvillisuus *haittaa näkemää.* Se on tienpidon ja turvallisen liikkumisen kannalta täysin riittämätön oikeus. Sama oikeus tienpitäjällä olisi lakiesityksen mukaan tiealueen ulkopuolella näkemä- ja suoja-alueilla, mikä puolestaan on tienpitäjän oikeuden tarpeetonta kasvattamista.

Muutosesitys 5 § 3 mom: *Tieoikeuteen sisältyy oikeus puiden, pensaiden ja niiden oksien sekä muiden tienpitoa tai turvallisuutta haittaavien luonnonesteiden poistamiseen tiealueelta. Tiehen kuuluvaksi määrätyltä näkemä- ja suoja-alueelta saa poistaa piha-alueiden ulkopuolelta näkemää ja muuta turvallisuutta haittaavaa luonnontilaista kasvillisuutta kunnan rakennusvalvontaviranomaisen luvalla.*

Muutosesityksessä täsmennetään tienpitäjän oikeuden likipitäen nykylain mukaiseksi niin, että rakennusvalvontaviranomainen korvaisi nykylaissa mainitun tielautakunnan.

Oikaisuvaatimus tiekunnan kokouksen päätöksestä, 65 §

Lakiesityksen mukaan tieosakas tai asianosainen voi tehdä moitekanteen (valitus) tiekunnan kokouksen päätöksestä käräjäoikeuteen, nykyisin kunnan tielautakuntaan. Muutos on oikeuslaitosta tarpeettomasti kuormittava ja 5…10 000 € kustannusriskin takia kohtuuton. Tiekunnat käytännössä myös pakotetaan hankkimaan oikeusturvavakuutus.

Kuntien tielautakuntien lakkauttamisen takia pääosa tielautakunnan asioista siirretään MML:n yksityistietoimituksessa (maanmittaisinsinööri) ratkaistavaksi. Ei ole olennaista estettä sille, että oikaisuvaatimus tiekunnan kokouksesta tehtäisiin MML:n yksityistietoimitukselle. Em. kustannus- ja oikeusturvasyiden lisäksi tämä huomattavasti selkeyttäisi ’tavallisille’ ihmisille sen, missä elimessä hänen kulloinenkin yksityistieasia käsitellään.

Käyttömaksun perimiskielto ulkopuoliselta (85 §)

Lakiesityksessä on uusi kohta, että kunnan avustaessa tien kunnossapitoa voidaan tiekuntaa kieltää perimästä ulkopuoliselta tien käyttäjältä 28 §:n mukaista käyttömaksua. Tämä on kohtuuton osakkaiden kannalta. Kunnan avustuksen tarkoitus tulee olla tieosakkaiden tukeminen heidän tienpitovelvollisuudessaan eikä olla rajoittamassa ulkopuolisten tienkäyttäjien maksuvelvollisuutta.

Muutosesitys 85 § 1 mom, poistetaan viimeinen lause; *Tien käytöstä 28 §:n nojalla suoritettavan maksun periminen voidaan kieltää tien kunnossapitoa koskevassa avustuspäätöksessä.*

Ulosotto, 42 §

Kysymyksessä on tie- ja käyttömaksujen ulosotto. Se olisi jatkossakin mahdollista ilman oikeuden erillistä päätöstä, mikä on erittäin hyvä ja liki välttämätöntä. Lakiesityksessä ulosotto olisi kuitenkin nykylaista poiketen käyttömaksujen osalta mahdollista tiekunnan toimielimen (toimitsijamies, hoitokunta) määräyksen perusteella. On riski, että tämä tuottaa ulosottoon epäselviä ja kiistanalaisia hakemuksia.

Tieyhdistys esittää, että käyttömaksu, josta maksaja ja tiekunnan toimielin (toimitsijamies, hoitokunta) ovat eri mieltä, tulisi saattaa tiekunnan kokouksen päätettäväksi. Vasta sen päätöksen perusteella käyttömaksu olisi ulosottokelpoinen.

LIITE, 28 §

Lakiesityksen 28 § **perustelutekstiin** Tieyhdistys esittää seuraavia, pykälää selventäviä muutoksia;

- 2. kappale; ’ … *tien käyttäminen säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen tai vähäistä merkittävämpään muuhun toimintaan olisi luvanvaraista.’*
- 2. kappale; *’Luvanvaraisuuden ulkopuolelle jäisi siten jokamiehen käytön sekä viranomaistoimintaan liittyvän tienkäytön lisäksi erityisesti muu kuin säännöllinen kulkeminen yksityistiellä, ellei kyse ole jostakin vähäistä merkittävämmästä toiminnasta. Myöskään tien …*’
- 4. kappale; *’…Tällainen kulkeminen ei olisi luvanvaraista, jos kysymys olisi vähäisestä toiminnasta. Luvanvaraista olisi sen sijaan vähäistä merkittävämpi toiminta, johon liittyisi toiminnan järjestämistä, tien käyttämisestä saatava taloudellinen hyöty, tien käytön rasittavuus, kunnossapitokustannusten lisääntyminen tai tien käytön jatkuvuudesta ja käyttökertojen tiheydestä aiheutuva haitta. Poronhoitoalueilla…’*
- 6. kappale; ’ *Vähäistä merkittävämpi muu toiminta olisi momentin mukaan luvanvaraista. Ulkopuolinen ei voisi käyttää tieosakkaiden kustannuksellaan ylläpitämää tietä taloudellisessa hyötymistarkoituksessa ilman käyttömaksua, jonka suuruutta määrättäessä otettaisiin huomioon mahdollisten kunnossapitokustannusten lisääntyminen.’*
- 6. kappale; ’*…olisi toiminta luvanvaraista. Myös tien käytön jatkuvuus ja käyttökertojen tiheys voi aiheuttaa haittaa osakaskiinteistöille ja niiden liikenteelle. Joskus lisäkustannuksia tai haittaa voi aiheutua tilapäisestäkin toiminnasta’.*
- 12. kappale; ’*…suorittamaan tien käytöstä käyttömaksun. Käyttömaksu voidaan siten määrätä myös tilanteissa, joissa tien käyttö muuhun toimintaan jälkikäteen osoittautuu vähäistä merkittävämmäksi. Momentissa viitattaisiin …’*